

პედაგოგიკა Pedagogic

კონფლიქტები და მათი პრევენცია სკოლაში

ქეთევან მოწენიძე

აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

e-mail: ketevan.dzotsenidze@atsu.edu.ge

<https://doi.org/10.52340/lac.2025.34.18>

SJIF 2025: 8.584

სკოლის მოსწავლეებს შორის კონფლიქტური სიტუაციები, მისი სახეები, აგრესიის გამომწვევი მიზეზები და მათი მოგვარების გზები. წინამდებარე სტატიაში დეტალურადაა განხილული წამოჭრილი პრობლემა - კონფლიქტური სიტუაციების სიხშირე სკოლაში, გარდატეხის ასაკის თავისებურებები მოსწავლეებში, თანმიმდევრულად არის აღწერილი პრობლემის გადაჭრის ალტერნატიული გზები.

სტატიაში დასაბუთებულია თემის აქტუალობა, კვლევის მიზანი და ამოცანები, განსაზღვრულია კვლევის ობიექტი. ჩამოყალიბებულია პრობლემის პრაქტიკული მნიშვნელობა.

თეორიულ მასალაში განხილულია კონფლიქტების ძირითადი მიზეზები სასკოლო გარემოში, რომელიც შეიძლება მოიცავდეს ინტერპერსონალურ საკითხებს, კულტურულ განსხვავებებს, ზეწოლას და ა.შ. ასევე გამოკვლეულია კონფლიქტების მოგვარების სხვადასხვა სტრატეგიები, რომლებიც გამოიყენება სკოლებში; ღონისძიებები, რომლებიც სკოლებს შეუძლიათ განახორციელონ კონფლიქტების თავიდან ასაცილებლად, როგორცაა: თანაგრძნობის ხელშეწყობა, სკოლაში პოზიტიური კლიმატის განვითარება, კონფლიქტის მოგვარების ტრენინგი პერსონალისთვის.

სკოლებში კონფლიქტების გავრცელებისა და გავლენის გათვალისწინებით, არსებობს ემპირიული კვლევის აუცილებლობა კონფლიქტების გამომწვევი მიზეზების უკეთ გასაგებად და ეფექტური პრევენციისა და მოგვარების სტრატეგიების გამოსავლენად.

ეს ნაშრომი ცდილობს ხელი შეუწყოს არსებულ ცოდნას მიმდინარე პრაქტიკის შესწავლით, კონფლიქტის მოგვარების სხვადასხვა სტრატეგიის ეფექტურობის შესწავლით და რეკომენდაციების შეთავაზებით კონფლიქტების პრევენციის მცდელობების გაძლიერების მიზნით სკოლის პირობებში.

სკოლებში კონფლიქტების გავრცელებისა და გავლენის გათვალისწინებით, არსებობს ემპირი-ული კვლევის აუცილებლობა კონფლიქტების გამომწვევი მიზეზების უკეთ გასაგებად და ეფექტური პრევენციისა და მოგვარების სტრატეგიების გამოსავლენად.

კონფლიქტის მოგვარების სხვადასხვა სტრატეგიის ეფექტურობის შესწავლით და რეკომენდაციების შეთავაზებით კონფლიქტების პრევენციის მცდელობების გაძლიერების მიზნით სკოლის პირობებში.

საკვანძო სიტყვები: სკოლის მოსწავლეები, მათ შორის კონფლიქტური სიტუაციები, მისი სახეები, აგრესიის გამომწვევი მიზეზები და მათი მოგვარების გზები.

სასკოლო კონფლიქტები (ლათ. Conflicts - შეჯახება) თანამედროვე რეალობაში საკმაოდ აქტუალური პრობლემაა. ამას ადასტურებს საგანმანათლებლო დაწესებულებებში შექმნილი ვითარება. პრობლემის სათავედ შეიძლება მივიჩნიოთ ბავშვის აღზრდა და გარემო პირობები. თითოეული ასაკი თვისობრივად განვითარების განსხვავებული ეტაპია და ხასიათდება მრავალი ცვლილებით, რომელიც განაპირობებს თავისებურებებს. ნაშრომში საუბარია სწორედ იმ მიზეზებსა თუ გამოწვევებზე, რომლებსაც მოზარდობის პერიოდში ვაწყდებით, ასევე იმ ფაქტორებზე, რომლებიც იწვევს სასკოლო კონფლიქტს.

სასკოლო სისტემის ფარგლებში კონფლიქტი განსხვავდება სხვა ნებისმიერი ორგანიზაციის კონფლიქტისაგან, რადგან მასში ბავშვები მონაწილეობენ. კლასში, სადაც სხვადასხვა ინტერესების მოსწავლეები არიან ან განსხვავებული მოსაზრებები აქვთ ამა თუ იმ თემასთან დაკავშირებით, უდაოდ ჩნდება კონფლიქტისთვის „ხელსაყრელი“ გარემო.

პრობლემა მართლაც აქტუალურია და მეტისმეტად სენსიტიური, იმიტომ რომ, ყოველივე უკავშირდება ადამიანის ფორმირების პროცესს, პიროვნებად ჩამოყალიბებას.

ნებისმიერი კონფლიქტი თუ ძალოდობა მოზარდებს შორის, შეიძლება გახდეს მაპროვოცირებელი ზრდასრულობის ასაკში სხვადასხვა კომპლექსებისა, ფსიქოლოგიური დარღვევებისა თუ სხვა პრობლემებისა. ამიტომაც, არსებითად მნიშვნელოვანია, სასკოლო კონფლიქტების აღმოფხვრა მოხდეს ლოკალურად მაქსიმალურად მოკლე დროში კონსტრუქციული გზით. ამისთვის კი აუცილებელია ამ მიმართულებით მოსწავლის, მშობლის, ზოგადად სკოლის, ასევე, საზოგადოების ინფორმირებულობა. წინამდებარე სამაგისტრო ნაშრომიც შეიძლება ერთ-ერთ მოკრძალებულ წვლილად ჩაითვალოს სასკოლო კონფლიქტების და მათი გადაჭრის გზების შესახებ ცნობიერების ამაღლების საქმეში. უშუალოდ სასკოლო ცხოვრებასთან რომ არ გვეკონდეს შეხება, მხოლოდ მასობრივი ინფორმაციის საშუალებებზე დაყრდნობითაც ვიცით, რომ დღესდღეობით სასკოლო კონფლიქტების პრობლემა მეტისმეტად აქტუალურია.

პრობლემის აქტუალობას რამდენიმე ფაქტორი განაპირობებს: თანამედროვე რეალობაში თავი იჩინა მშობლებსა და შვილებს შორის გაუცხოების პრობლემამ, რაც მათ შორის ნაკლები კომუნიკაციით აიხსნება. ოჯახში არსებულ ატმოსფეროს ბავშვის ფსიქიკურ-ფიზიოლოგიურ თუ სულიერ განვითარებაზე უდიდესი და გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს. ოჯახის წევრებს ბავშვი აკვირდება როგორც მოდელებს, მათგან ითვისებს ყოველგვარ საქციელს. მოზარდისთვის მშობლების ნებისმიერი სახის ქცევა იქცევა ნორმად, რასაც შემდგომ საკუთარი საქციელით ავლენს, იქნება ეს მისაღები თუ მიუღებელი. ამგვარად, მსგავსი პრობლემის მქონეთ უჭირთ თანატოლებთან ჯანსაღი ურთიერთობის დამყარება.

მოზარდის ჩამოყალიბებაზე ზემოქმედებას ახდენს სოციალური გარემოც:
ხალხური

ანდაზის მიხედვით „ხარი ხართან რომ დააბა, ან ზნეს იცვლის ან ფერსაო“ - ამგვარად,

მოზარდის პიროვნული ფორმირება ხდება საზოგადოების ზეგავლენითაც.

ზემოთქმულთან ერთად მეტად ხშირი და უმნიშვნელოვანესია ე. წ. „გაჯეტების“ როლი მოზარდის ფსიქიკური ჩამოყალიბების პროცესში. ტექნიკური მოწყობილობების ინტენსიურმა გამოყენებამ ბავშვები მიდრეკა სოციალური იზოლაციისკენ, ხოლო

ურთიერთობის დეფიციტმა გამოიწვია აგრესიული, ეგოისტური დამოკიდებულება ერთმანეთის მიმართ. აღნიშნულიდან გამომდინარე, პრობლემის სენსიტიურობისა და აქტუალობის გათვალისწინებით, მნიშვნელოვანია მისი ფართოდ გაშუქება, ღრმა ანალიზი და გადაჭრის გზების ძიება. სწორედ ხსენებულ მიზანს ემსახურება სამაგისტრო ნაშრომი.

ჩვენი მიზანია დეტალურად განვიხილოთ სკოლაში გავრცელებული კონფლიქტები, ასევე, დავსახოთ პრობლემის გადაჭრის ალტერნატიული გზები. თემა „კონფლიქტები სკოლაში“ ჩემთვის განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი და საინტერესოა, რამდენადაც მასთან უშუალოდ მიწევს შეხება. რამოდენიმე წელია, რაც სკოლაში ვმუშაობ და ჩართული ვარ მიმდინარე სასწავლო პროცესებში, ვაანალიზებ მოსწავლეთა ქცევის თავისებურებებს. საკუთარ გამოცდილებაზე დაყრდნობით, თამამად შემიძლია დავასკვნა, რომ სასკოლო კონფლიქტების პრობლემა თანდათან უფრო ღრმავდება და მასშტაბურ ხასიათს იძენს. რა იწვევს აღნიშნულ პრობლემას? - პასუხი არაერთგვაროვანია.

მრავალ მიზეზთაგან იკვეთება რამდენიმე მნიშვნელოვანი ფაქტორი, კერძოდ, ოჯახური გარემო, სოციალური გარემო და მაღალგანვითარებული ტექნოლოგიების ხშირი გამოყენება, ამასთან ერთად, მიიჩნევა, რომ სასკოლო კონფლიქტები გამოწვეულია ასაკობრივი სირთულეებისგან.

ყველა ასაკში თავისებური სირთულეები ახასიათებს, ბავშვის ცხოვრების პირობების თავისებურებებით, მისი განვითარების მოცემულ ეტაპზე წარდგენილი მოთხოვნებით, გარშემომყოფ ადამიანებთან მისი დამოკიდებულების თავისებურებით, ბავშვის პიროვნების ფსიქოლოგიური სტრუქტურის განვითარების დონით, მისი ცოდნისა და აზროვნების საფეხურითა და განსაზღვრულ ფიზიოლოგიურ თავისებურებათა ერთობლიობით. ასაკობრივი მახასიათებლები ბავშვზე მოქმედებს არაპირდაპირ. ერთსა და იმავე გარემო პირობებს სხვადასხვაგვარი გავლენა აქვს სხვადასხვა ბავშვზე იმის მიხედვით, თუ როგორია მათი ფსიქოლოგიური მზაობა.

კონფლიქტის ერთ-ერთი გავრცელებული მიზეზია მოზარდთა აგრესიული ქცევა.

ადამიანის აგრესიულ პიროვნებად ჩამოყალიბებას განაპირობებს ცხოვრების განმავლობაში ნეგატიური ფაქტორების ზემოქმედება, რასაც გულისხმობს ალბერტ

ბანდურა თავის სოციალური დასწავლის თეორიაში: ადამიანის ქცევის მექანიზმები, დაწყებული ჩვილობის ასაკიდან, ყალიბდება სხვა ადამიანების ქცევაზე დაკვირვების შედეგად. ერთი მხარის აგრესიული ქცევა, მეორე, შედარებით სუსტი მხარის მიმართ

იქცევა ბულინგად. როლანდის (Roland, 1988) განმარტებით, ბულინგი ესაა ხანგრძლივი ფიზიკური და ფსიქოლოგიური ძალადობა, ერთი ინდივიდის ან ჯგუფის მხრიდან მეორე ინდივიდზე, რომელსაც არ შეუძლია თავის დაცვა კონკრეტულ სიტუაციაში. ეს განმარტება სრულად აღწერს საკითხის პრობლემურობას სასკოლო ასაკში. აუცილებლად უნდა აღინიშნოს, მიუხედავად პრობლემის აქტუალობისა და საკითხთან დაკავშირებით არსებული ლიტერატურა მცირე აღმოჩნდა. სამაგისტრო ნაშრომზე მუშაობის პროცესში შესაბამისი თეორიული მასალის მოძიებისას, მივაკვლიეთ შედარებით ძველი პერიოდის და ამ თემით დაინტერესებულ ფსიქოლოგთა ნაშრომებს. საკითხთან დაკავშირებით თანამედროვე მეცნიერული კვლევა და მოქმედი სპეციალისტების ნაშრომები მწირია.

ნაშრომზე მუშაობისას მნიშვნელოვანი როლი შეასრულა საკუთარმა პირადმა სამუშაოგამოცდილებამ, რადგანაც, როგორც ზემოთ აღვნიშნე, უშუალო შეხება მაქვს საკვლევ საკითხთან. სამუშაო გამოცდილების გათვალისწინებით, ასევე თემასთან დაკავშირებით მოძიებული ლიტერატურისა და ინფორმაციის საფუძველზე, მიზნად დავისახეთ შემდეგი სახის ამოცანების გადაჭრა: გვეჩვენებინა სასკოლო კონფლიქტების გამომწვევი მიზეზები, ტიპები, აგრეთვე დაგვესახა სასკოლო კონფლიქტების გადაჭრის გზები.

ნაშრომზე მუშაობისას გამოვიყენეთ კვლევის შემდეგი მეთოდები: 1) ისტორიული და პედაგოგიკური ლიტერატურის შესწავლა; 2) ანკეტირება; 2) მონაცემთა შედარებითი ანალიზი. მოზარდებს შორის კონფლიქტის საფუძვლიანი შესწავლისათვის აუცილებელია საკითხის ძირეული კვლევა.

Ketevan Dzotsenidze

Akaki Tsereteli state University

e-mail: ketevan.dzotsenidze@atsu.edu.ge<https://doi.org/10.52340/lac.2025.34.18>**SJIF 2025:** 8.584

Conflicts and their prevemtion at school

Abstract

This article discusses in detail the problem raised – the frequency of conflict situations at school, the characteristics of the transitional age among students, and consistently describes alternative ways to solve the problem

The main causes of conflicts in the school environment are discussed, which may include interpesonal issues, cultural differences, pressure etc. The various conflict resolution strategies used in schools are expored. Measures that schhools can take to prevent conflicts include: promoting empathy, developing a positive school climate, and providing conflict resolution training for staff.

The article seeks to contribute to existing knowledge by examining current practices, examining the effectiveness of different conflict resolution strategies, and offering recommendations to strengthen conflict prevention efforts in school settings.

Key words: school pupils, including conflict situations, its types, causes of aggression and ways to resolve them

რეცენზენტი: პროფესორი ოლგა გუსევა